Prudentissime humanissimeq; Solenander, Legi Doctissimi viri Gerardi Mercatoris librum de Fabrica mundi non minus verè quam doctè scriptum. Et dici non potest quantopere me istius scripti lectio affecerit. Video hactenus tam Ethnicos quam Christianos vera physices Elementa & principia ignorasse, nihil certe iucundius, quam euidentissimis rationibus ac demonstrationibus, auidum Lectorem & veritatis cupidum, in Dei Creatoris, & primæ materiæ, cum suis innatis formis & qualitatibus, Diuina potentia primitus & ex nihilo creatæ, penitiorem cognitionem adduci. Pulchre igitur post Ideæ diuinæ descriptionem progreditur ad primæ illius massę & materiæ secretionem demonstrandam. Nam ostendit flatu & vehemētiore vento aqueam & limosam illam materiam secretam fuisse, ita vt gratia ad centrum in vacuo constitutum vltro declinarent: Nimirū terram etiam dum fluxilem, punctum siue centrum sphericæ figura, per æquilibrium circumdedisse, & ventorum flatibus in siccitatem & duritiem paulatim fuisse redactam. Deniq; ex illa commotione aqueæ materiæ, subtiliores humores in aërem conuerti & formari cæperunt; & deinceps ex aëre ætherea regio cum cœlestibus sphæris & stellis adornari cœpit, ita vt aquas illas supra cœlestes & Empyrium cœlum constituentes, lucidissimas faciat & angelos ex ijs creatos esse statuat. Hæc omnia sunt Dei Verbo & rationi minime dissentanea Licet Aristoteles octauo φυσικης ἀκροάσεως mundum contendat æternum esse, Quem Picus, Comes Mirandulanus, & Paulus à Schala, & Palingenius in Zodiaco pro viribus tuentur. Sed præstat Dei verbo adhærere, quam incertis opinionibus fluctuare, Non posse sane quicquam iucundius suauiusq; dici, quam cœlos, angelos & stellas, aërē, aquas & terram, & quicquid in ijs continetur, ad solius hominis vsum esse creata vt ei inseruiant. Quum istorum omnium origo ex vna eademq; massa desumpta fuerit, ex qua & homo, sequitur cœlorum, Angelorum & omnium rerum creatarum magnam cognationem affectionem & amorem inter se, & erga hominem esse. Ego certè dicam libere quid mihi inter legendum acciderit, magno desiderio & ardore inflammari cæpi, erga omnes res à Deo conditas (solis diabolis exceptis) vtpote mihi cognatas & ab optimo Deo in meos vsus creatas, Hinc permoueor ad gratitudinem Deo assiduè præstandam, quæ augetur & perficitur Christi cognitione. Illud certe solertis & sagacis ingenij iudiciū est, quod ex aquarum à terra separatione & mediæ terræ cauitatibus inclusarum, idq; vndiq; ex æquilibrio, ne centrum ponderis in æqualitate grauetur; inde concludit & probat alteram terræ partem infra nostrum horizontem ex aquis eminentem, nostræ Europæ, Africæ & Asiæ correspondere. Quanta prudentia differit de characterismis herbarum, in quo loco & tui honorificam mentionem facit. In summa agnosco illum doctissimum esse virum, & omnium Illustrisimorum Principum fauore & amore dignissimum. In vltimis duobus capitibus verum Theologum agit de originis peccato disputans; atqui non singulis theologis per omnia satisfaciet. Statuit enim animā ex traduce propagari, & non diuinitus infundi in recens creati pueruli corpus. De qua re Augustinus & Hieronymus, prolixissimis & elegantissimis epistolis differuerunt: sed Augustinis in nostri authoris sententiam magis inclinat. In hębreorum quorundam vocabulorum ethymis explandis Eugibinum sequens, non nihil videtur à vero aberrare. Nam terrę nomen Eretz, quod nomen & Germani ab Adamo retinuerunt Erdt, non à Razar, quod conculcare significat, sed à Raza, quod appetere & velle significat, eo quod terra desideret & appetat herbas & fruges, aliasq; res sibi à Deo mandatas proferre. Sed de his plura maiore otio. Amanter rogo vt Doctissimum virum ad editionem maturandam horteris. Profecto physica ars manca erit, sine huius auctoris accessione. Vale.

Tui amantissimus

Iacobus Sinstedius. D.

IN ATLANTEM
Gerardi Mercatoris Aui sui.

Ecce tibi lector adest Atlas rediuiuus & ingens
Aspice grandæui signa vetusta senis.
Gentis Maurorum rex fernantissimus aqui,
Atq; Mathematica clarus ab arte fuit.
Seu genus antiquum, seu robur & ardua specles
Falla viri, similem tempora nulla dabunt.
Ex hoc tot reges genit virtute potentes,
Crederet vt veros turba prophana deos.
Hic ille, vt perhibent, stellis ardentibus aptum
Axem humero torsit qui geminumq; polum.
Dicitur Alcides onus hoc subiisse, quod Atlas
Artibus ingenuis iussit vt ipse eum.
Et quia summorum virtus imitanda virorum est,
Hunc Auus exemplo credidit esse sibi.
Ille feras gentes domuit, moderamine nostet
Affectus equo rexit & ingenium.
Atlantem fecit præclarum docta Mathesis,
At Mercatoris marte Mathesis adest.
[illegible] munere iusti,
Et simul his methodum præscribit & ordine ponis
Quæ sub mensuram singula quaq; cadunt.
Qui quoq; cunctarum referens primordia rerum,
His adhibet quam dant Biblia sacra fidem.
Ordine seruato commonstrat singula, laus est
Prima Creatoris, deinde creata locat.
Astrorum voluit posthac ostendere motus,
Et Planetarum quo vaga turba ruat.
Quin etiam voluit stellarum pandere vires,
Quatenus & radijs inferiora domet.
Hinc Elementorum voluit perquirere causas,
Ex quibus hæc mundi machina structa viget.
Adde Geographiæ veterisq; nouæq; tabellas,
Quas vastum voluit claudere scriptor opus.
Sed grauis impedit morbus, simul ipsa senectus,
Et mors postremum multa negauit ei.
Quod potuit fecit, commendat cætera doctis,
Vt patriæ & famæ consulisse velint.

Iohannes Mercator scripsit.

PRAEFATIO
in
Atlantem.

Atlas rex Mauritaniæ & regio stemmate natus, patrem habuit Terrenum siue indigenam, iuxta Eusebij ex antiquissimis historicis testimonium, qui fuit Cælus cognominatus, & matrem Titeam, cognomine Terram, auum paternum simulq; maternum Elium siue Solem regem Phœniciæ, qui cum vxore Beruth in Biblo habitabat ambos insigniter in Astronomia & naturalibus disciplinis versatos, ita vt eruditionis gratia Solis & Cæli nominibus digni haberentur. Et quidem Atlas, vt citant veteres, Diodorus lib. 4. cap 5. astrologus fuit peritissimus, deq; sphæra primus inter homines disputauit. Fratres habuit multos, quos Cælus ex diuersis vxoribus genuit vsq; ad 45. quorum 17. ex Titea prudentissima, & hominibus multum benefica fœmina habuit, quos communi nomine à matre Titanes appellauit, Sorores quoq; habuit, inter quas præcipuæ fuerunt Basilia, quæ fatres omnes suos in gratiam matris educauit, propterea q; magnam aiunt matrem appellatam, & Rhea quam Pandoram dixerunt. Basilia autem cum Cælus obijsset, vt prior annis, prudentia q; & virtute reliquis præstantior, communi fratrum & populorū consensu regnum nacta est adhuc virgo, cum nulli antea nupsisset. Postmodum cupiens regni hæredem relinquere, fratri Hyperioni nupsit, ex quo duos peperit liberos, Solem & Lunam, quorum prudentiam admirati Hyperionis fratres, ne ipsius posteris regnum confirmaretur, ipsum obtruncârunt, & Solem adhuc puerum in flumine Eridano suffocârunt. Tum Cœli filij, quorum nobiliores Atlas & Saturnus erant, inter se partiti sunt regna patris, Atlanti loca iuxta Oceanum, & Lybiam vsq; & fretum Gaditanum contigerunt, vbi mons Atlas & gentes Atlantes ab eo dictæ sunt in Mauritania. Saturno vero Sicilia ac Libya obuenerunt, qui & postea exosus à suis ob tyrannidem in patrem Cælum commissam, fugit in Italiā, ibi à Iano particeps regni factus. Quia autem Diodorus citat, primum apud Atlantes regnasse Cælum, homines q; antea per agros dispersos ad cætum condendasq; vrbes ab eo exhortatos esse, certum est, antiquissimos hos reges esse, fuit enim Atlantis filius Atlas, pulso fratre Hespero, rex Iberiæ, quæ post Hispania est dicta, anno post diluuiū vniuersale 738., Hespero in Etruriam fugiente, vbi factus est Iani tutor. Auus Atlantis Elius in Phœnicia regnabat anno à diluuio 662. Et testatur Diodorus hos reges insignem prudentiam ex natura rerum & contemplatione haustos, simul & humanitati ac pietati assuefactos esse, vt merito dicat Diodorus, Atlantides tum pietatis, tum erga aduenas humanitatis præ cæteris gentibus laudem tulisse, quando vix 22. aut 23. generatione completa, multæ continentis partes hominibus adhuc vacuæ erant. Habuit Atlas plures filios, sed vnum pietate ac in subditos iustitia humanitate q; insignem, quem Hesperum appellauit, qui cum in Atlantis cacumen ad scrutandos astrorum cursus ascendisset, subito à ventis correptus, nequaquam amplius visus est. Sic Diodorus; sed ego vt dixi regem in Iberia fuisse inuenio, adeoq; ventis secundis in eam traiecisse, vbi ita prudenter & piè vixit, vt cum à fratre in Etruriam fugisset, ob insignem sapientiam & prudentiam, in Iani tutorem & regni administratorem sit constitutus, quæ munia frater eius Atlas post Hesperi mortem suscepit. Hunc Atlantem tam insignem eruditione, humanitate ac sapientia virum mihi imitandum proposui, quo ad ingenium & vires suppetunt, Cosmographiam veluti ex alta animi specula contemplaturus, si forte aliquid veritatis in rebus nondum percognitis rimari possim, quod ad sapientiæ studia conferas. Et vt Cosmus omnium rerum numerum, species, ordinem, harmoniam, proportionem, virtutes & effectus continet, ita à creatione incipiens, partes eius omnes, quatenus methodica ratio postulat, iuxta creationis ordinem enumerabo, & physicè contemplabor, quò causæ rerum innotescant, ex quibus scientia constat, ex scientia, sapientia, quæ ad bonos omnia fines dirigit, ex sapientia prouidentia quæ finibus facilem viam præstruit: hic erit mihi scopus omnium, deinde suo ordine tractabo cælestia, mox astronomica, quæ ad diuinationes ex astris pertinent, quarto elementaria, deniq; geographica, sic totum mundum tanquam in speculo proponam, vt ad inueniendas rerum causas, sapientiam & prudentiam assequendam, sint aliqualia rudimenta, & lectorem ad altiores speculationes ducere possint.

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo